

2011. február 19. szombat
Apostolok Cselekedetei 17,16–21

Dr. Lenkeyné Dr. Semsey Klára

Pál Athénben

^{17,16}Miközben Pál Athénben várta őket, háborgott a lelke, mert látta, hogy a város tele van bálványokkal. ^{17,17}Nap mint nap vitázott a zsinagógában a zsidókkal és a hozzájuk csatlakozott istenfélőkkel; a főtéren pedig azokkal, akiket éppen ott talált. ^{17,18}Néhány epikureus és sztoikus filozófus is vitázott vele, akik közül egyesek ezt kérdezték: "Mit akarhat ez a fecsegő mondani?" Mások ezt mondták: "Úgy látszik, hogy idegen istenségek hirdetője", mivel Jézust és a feltámadást hirdette. ^{17,19}Ekkor megfogták, az Areopagoszra vitték, és megkérdezték tőle: "Megtudhatjuk-e, mi az az új tanítás, amelyet hirdetsz? ^{17,20}Mert, amint halljuk, idegenszerű dolgokkal hozakodsz elő; szeretnénk tehát megérteni, hogy miről is van szó." ^{17,21}Az athéniek és a bevándorolt idegenek ugyanis egyébbel sem töltötték az idejüket, mint azzal, hogy valami újdonságot mondjanak vagy halljanak.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

16. vers

En taisz Athénaisz ekdekhomenon autousz ton Paulon – Athén az ókor legfontosabb kulturális központja. Attika görög tartomány fővárosa. Pallasz Athéné-ről, védő istenéről nevezték el. Egy 156 m magas sziklás várdomb, az Akropolisz körül terül el a Kephisszosz és Ilisszosz folyók síkságán. Kr. e. 480-ban az athéniek legyőzték a perzsákat. Virág-

korát Periklész uralkodása alatt érte el (Kr. e. 460–430). A rómaiak Kr. e. 146-ban csatolták Athént Akhája római tartományhoz. Szabad királyi városként továbbra is az areopágita hatóságok kormányozták. Platón, Arisztotelész városa továbbra is a művelődés egyik központja maradt, bár a római korban hanyatlásnak indult. Kereskedelmi téren Korinthus lett vetélytársa, tudományos téren pedig Alexandria vette fel vele a versenyt. A városnak a filozófia iránti érdeklődése még Pál korában is nagy. Az új filozófiai irányzatok iránt különösen érdeklődnek.¹ *Kateidólon ouszan polin* – Athén sok istenséget tisztelő város volt. Ez azt jelentette, hogy több istenkép volt található benne, mint más városban. A *kateidólosz* a *kata eidólon* összetétele: „csupa bálvány”; „tele bálvánnyal”. Csak itt fordul elő a szó.² A bálványokkal tele lévő város láttán igen felháborodott az apostol. A *parókszjino* ige jelentése „izgalomba hoz”; „haragra lobbant”; „felgerjedt a lelke”; „felháborodik” csak itt és az 1Kor 13,5-ben fordul elő.

17. vers

A *dialegeto* a *dialegomai* igéből származik (praet. imperf. sg. 3.) „beszélget”; „társalog”; „vitázik”; „párbeszédet folytat”; itt az evangéliumi tanítást ismertető vitákat jelenti.³ Az apostol minden külső ok nélkül megy a zsinagógából az agorára. Párhuzamosan folytat párbeszédet a zsinagógában lévőkkel és a főtéren azokkal, akik ott jelen voltak naponként. A hallgatóságát nem szervezi. Az agora jól ismert színtér, az Areopagosztól északra feküdt.⁴ A kereskedelmi, közigazgatási és kulturális élet színhelye.

18. vers

Timesz de kai tón Epiküreón kai Sztoikón... Az epikureusok Epikurosz görög filozófus (Kr. e. 341–270) késői utódai. Ideáljuk a nyugodt, csendes, békés élet volt. A zavartalan nyugalom érdekében a politiká-

¹ LENKEYNÉ SEMSEY KLÁRA: Az Apostolok cselekedetei, in: Bartha Tibor (Szerk.): *Jubileumi Kommentár*, Budapest, 1969, 159.

² VARGA ZS.J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Budapest, Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992, 527.

³ VARGA ZS.J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Budapest, Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992, 211.

⁴ CONZELMANN, H.: *Die Apostelgeschichte*, Tübingen, J.C.B. Mohr, 1963, 96.

tól, a házasságtól és a családi élettől is tartózkodtak. A sztoikusok egy másik filozófiai irányzat. Nevüket annak a bérelt oszlopcsarnoknak a nevéből kapták, ahol előadásait tartották. Alapítójuk Zeno (Kr. e. 336–263) és Kleanthesz (Kr. e. 331–232). A sztoikusok alapvető tantétele, hogy az egész világ egy nagy egység. Ennek ura az isteni Logosz. Azzal segít a világnak, hogy törvényt adott számára. Ezt mindenkinek meg kell tartani. A filozófiájuknak 3 része van: logika, fizika, etika. A sztoa kialakulása után kapcsolatba került a cinikusok nézeteivel. Ötvözte azzal tanítását és népies hellenista filozófiává vált. Ebben már nem az elvekben rögzített tan volt a fontos, hanem annak megvitatása, kifejtése, előadása, a tézis – antitézis felállításának a módszerével. Fő képviselője Epiktatosz (Kr. u. 50–125). Pál apostol már a késői sztoikusokkal találkozik. Ezek minden új irányzat iránt érdeklődnek, de semmit nem vesznek komolyan. Sok esetben a vita célja maga a vita. A *spermologosz* eredetileg a magvakat felkapkodó madár, továbbá mindenki, aki innen onnan összeszedett idegen gondolatokat felszed és sajátjaként adja tovább, végül minden naplopó.⁵ Becsmérlő, sértő kifejezés: szószátyár, üres fecsegő,⁶ gúnyszó.

19–21. vers

Areion pagon – Ares harci istenségnek a dombja. Athén legrégebbi hagyományokkal megszentelt helye. Az Akropolisz a régi bírói testület ülésének helye.

⁵ HAENCHEN, E.: *Die Apostelgeschichte*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1968, 455.

⁶ BEYER, H.W.: *Die Apostelgeschichte*, Berlin, Evangelische Verlagsanstalt, 1959, 106.

Prédikációvázlat

Evangélium a bálványokkal tele levő városban

Athénben is megszólal Krisztus követe által. A bálványokkal tele lévő városnak is szól az, aki nem tartozik a bálványok sorához. Athén, a nagy múltú kulturális és tudományos központ Pál apostol korára már a hanyatlás jeleit mutatja. Polgárai inkább csak a múlt örökségéből szeretnének élni. Platón és Arisztotelész örökösei a filozófiát nem annyira az igazság kereséséért folytatják, hanem öncélúan, a vitáért. Mindent megvitattak, de semmit sem vettek komolyan. Athénben érinti meg igazán Pál apostolt a pogányság szelleme. Míg várakozott Szilászra és Timóteusra, ismerkedett a várossal, és végezte küldetését az elszomorító tapasztalatai ellenére.

ben érinti meg igazán Pál apostolt a pogányság szelleme. Míg várakozott Szilászra és Timóteusra, ismerkedett a várossal, és végezte küldetését az elszomorító tapasztalatai ellenére.

1. Tapasztalat az új missziói állomás színterén: Athénben. Pál apostolt a várossal való ismerkedése, a városnézés szomorúsággal töltötte el. *Háborgott magában.* Fájt a lelke amiatt, hogy a város azt teszi láthatóvá, hogy az ember bálványimádóvá lett. Hiányzik az élő Isten a városból. Háborgott amiatt, hogy más került az élő Isten helyére, a sok-sok istenszobor, az igaz Isten-pótlékok. Városnézés kényszerből, vagy szervezetten. Európa nagy városai ma még többnyire azt hirdetik: itt van Isten, a Mindenható, az igaz Isten közöttünk. Itt van valóban? A templomainkon ott van a csillag, a kereszt. A városok templomainak a harangja szól, hív, emlékeztet, bár már vannak, akiket ez zavar. A templomaink üzenetével összhangban vannak-e azonban a városaink, falvaink lakóinak a meggyőződése, az élete? Mi, jóllehet van templomunk, de nem lettünk-e bálványimádók, no nem abban az értelemben, hogy bálványszobrokat állítunk, hanem abban az értelemben, hogy önmagunkat, az anyagi javakat, vagy valaki, vagy valami más kerül életünkben az élő Isten helyébe? Istenfélő-e a mi városunk, vagy a lakóinak nagy többsége messze került az Úrtól? Krisztust követő, vagy önző emberekkel van-e tele a mi városunk?

2. Megszólal az evangélium Athénben az elszomorító tapasztalat ellenére. A bálványokkal tele lévő városnak is Jézusra, a szabadító Úrra van szüksége. Pál apostol teljesíti küldetését. *Nem a negatív tapasztalata, hanem a győztes, erős Krisztus batározza meg.* Két helyen is hirdeti az igét. Szól, vitázik a zsinagógában a zsidókkal, az ószövetséges nép fiaival, és azokkal az istenfélőkkel, akik hozzájuk tartoznak. Szól azonban a város főterén is azoknak, akik naponként ott megfordultak. Megszólítja Izráel fiait és a népek fiait. Követi Jézust, aki nemcsak a zsinagógában, hanem a hegyen, vagy tengerparton is tanított. Az evangéliummal, a jó hírrel oda kell mennünk, ahol elérhetőek az emberek, az istenfélők és az Úrtól távol lévők. Legyünk hálásak azért, hogy szól Krisztus hívó, megerősítő szava!

3. Sértegetés, becsmérlés, érdeklődés. Vannak, akik sértegetik az evangélium hirdetőjét, és becsmérlik tanítását. Ennek ellenére azonban meg akarják hallgatni az apostol beszédét. Odaviszik Pál apostolt – nem éppen a Krisztus követét megillető tiszteletadással – amely a nagy múltú város legjelentősebb helye. Hallani, megismerni szeretnék az új tudományt, amelyet hirdet. Fontos az érdeklődés. Fontos, hogy eleve senki ne zárkózzék el Krisztus követéinek a róla szóló tanításától. Mi, a családunk tagjai, városunk, népünk fiai akarjuk-e hallani azoktól az evangéliumot, akik hitelesen szólnak? Van-e kellő nyitottság bennünk a templomainkban megszólaló Krisztust hirdető igehirdetések iránt? Voltunk-e már istentiszteleten, vagy még be sem mentünk oda, ahol tájékozódhatnánk arról, hogy mi is történik ott? A hit hallásból van, a hallás pedig Isten igéje által. Ne kerüljük el azokat az alkalmakat, amelyeken megszólal Krisztus hívó szava, amely megszabadít, megigazít, megvigasztal, útmutatást ad. Vannak konferenciáink, ifjúsági alkalmaink, pl. a Csillagpont. Ez nyáron kerül megrendezésre, lehet jelentkezni rá, akik eddig részt vettek rajta örömmel számolnak be jó tapasztalataikról. Törekedjünk Krisztus Urunk megismerésére, és követésére!